

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ПЕДАГОГІЧНІ
ТЕХНОЛОГІЇ
2021-2022 Н.Р.**

**АНОТАЦІЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

Дисципліна «Здоров'язберігаючі педагогічні технології» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти компетентностей стосовно уміння моделювати здоров'язбережувальну діяльність учителя та освітнього закладу, проектувати ідеї щодо організації освітнього процесу в контексті здоров'язбереження. Впроваджувати в систему функціонування навчального закладу ефективні оздоровчі системи; аналізувати, інтерпретувати результати моніторингу здоров'я здобувачів освіти, встановлювати закономірності перебігу процесів і явищ у педагогіці на рівні окремого учня, класу, школи, а також забезпечувати ефективну профілактику порушень сенсорних та інших систем у процесі навчальної діяльності, вміння відновити працездатність учнів та запобігати їх перевтомі в процесі навчання.

1.Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Хімія)
Освітня програма	Середня освіта (Хімія)
Загальний обсяг дисципліни	4 кредити ECTS
Статус дисципліни	Вибіркова
Факультет	Біолого-природничий
Кафедра	анатомії, фізіології та валеології
Курс	2
Семестр	3
Вид підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Види занять	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Методи навчання	словесні, наочні, практичні, репродуктивні, пошукові, аналітичні, дискусія
Форма навчання	очна, дистанційна
Лінк на дисципліну	

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття				
Денна	2	III	120/4	44	30		14		76		+	

2. Викладач

<p>ВОЛОШИН Олена Романівна E-mail: kafedra_anatomii@ukr.net Тел.: +380984075139</p>	<p>Доцент, кандидат педагогічних наук, доцент Провідний викладач з дисципліни</p>
---	--

3. Характеристика навчальної дисципліни

<p>Мета навчання</p>	<p>полягає у теоретичній і практичній підготовці здобувачів вищої освіти та формуванні у них уявлень про теоретико-методологічні та методичні основи здійснення оздоровчої діяльності в освітньому закладі. Вона є важливою складовою у системі загальноосвітньої гуманітарної підготовки здобувачів вищої освіти.</p>
<p>Компетентності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності. • Здатність усвідомлювати цілісність освітнього процесу і вибудовувати його на морально-духовних засадах і співтворчості. • Здатність до адаптації та дій в новій професійній ситуації. • Готовність дотримуватись вимог законодавства, стандартів освіти, внутрішніх нормативних документів освітнього закладу та основних документів, що регулюють професійну діяльність. • Здатність аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій та інтегрувати інновації у власну професійну діяльність. • Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання та розвитку учнів, забезпечуючи в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. • Здатність здійснювати аналіз та моніторинг

	<p>результатів освітнього процесу і стану навчальних досягнень учнів, їх прогнозування та вдосконалення.</p>
<p>Результати навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Розуміти особливості педагогічної діяльності в умовах реформування освіти, вміти здійснювати управління, організацію, моделювання та аналіз освітнього процесу в контексті освітніх реформ та полі чинних нормативно-правових документів, законодавства і галузевих стандартів професійної діяльності. ● Вміти аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій і умов їхнього впровадження, добирати та застосовувати інноваційні форми, методи, засоби навчання у педагогічній діяльності, оцінювати їхню результативність. ● Визначати цілі, завдання та очікувані результати навчального заняття, іншого освітнього заходу. ● Уміти добирати і використовувати доцільні сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів засобами навчального предмету «Хімія», створюючи сприятливі для кожного учня умови організації освітнього середовища. ● Використовувати методи аналізу результатів навчання учнів з метою подальшого врахування у плануванні освітнього процесу; конструктивно коментувати результати виконаних учнями завдань; аналізувати помилки і труднощі учнів з метою надання їм підтримки у навчанні. ● Вміти виявляти потреби, здібності, інтереси, навчальні можливості учнів та організовувати з їх урахуванням процес навчання, виховання і розвитку; враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів при плануванні освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, корегувати та прогнозувати його ефективність. ● Знати місце і значення педагогіки здоров'язбереження в системі психолого-педагогічних наук; історію виникнення та розвитку ідей здоров'язбережувальної освіти; ● Знати зміст основоположних державних нормативних документів щодо оздоровчої функції освіти в Україні; методологічні функції здоров'язбережувальної педагогіки; загальні тенденції розвитку педагогіки здоров'язбереження. ● Знати педагогічні технології з точки зору педагогіки здоров'я; теоретичні моделі професійної діяльності учителя, орієнтованої на здоров'я; біоритмологічний контент організації освітнього процесу та основні засади педагогічної ергономіки. ● Вміти творчо використовувати педагогічні

	<p>надбання щодо організації здоров'язберігаючого освітнього процесу у закладах освіти; аналізувати праці філософів, лікарів і педагогів щодо проблем здоров'язбережувальної освіти.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Прогнозувати ідеальну модель здоров'язбережувальної діяльності вчителя, проектувати та моделювати ідеї щодо організації здоров'язбережувального середовища навчально-виховного процесу. ● Аналізувати, проектувати та моделювати здоров'язбережувальні технології, використовувати їх елементи у власній педагогічній діяльності. ● Ґрунтуючись на знанні сучасних методів оздоровлення та здоров'ятворення, вміти впроваджувати в систему функціонування навчального закладу ефективні оздоровчі системи; ● Аналізувати, інтерпретувати результати валеологічного моніторингу, встановлювати закономірності перебігу процесів і явищ у педагогічній валеології на рівні окремого учня, класу, школи, а також забезпечувати ефективну профілактику порушень зору, слуху та інших сенсорних систем у процесі навчальної діяльності, вміти відновити розумову працездатність учнів з метою сприяння фізичному розвитку дитини та запобігання перевтоми. ● Методично забезпечувати та проводити тренінги, спрямовані на розвиток життєвих навичок особистості; враховувати знання з етновалеології, національні традиції українського народу, український фольклор, спиратися на національну свідомість і самосвідомість при організації діяльності, спрямованої на формування, розвиток та збереження здоров'я.
<p>Пререквізити дисципліни</p>	<p><i>Здоров'язберігаючі педагогічні технології</i> як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні здобувачами вищої освіти дисциплін: «Психологія», «Вікова фізіологія та шкільна гігієна» або «Основи домедичної допомоги» або «Фізіологія адаптацій», «Теоретичні питання сучасної хімії», «Методика навчання хімії у ЗСО II ступеня», «STEM-освіта вчителя хімії» тощо</p>
<p>Постреквізити дисципліни</p>	<p>Вивчається здобувачами одночасно з дисциплінами: «Менеджмент освіти», «Інтерактивні та проектні технології навчання хімії», «Методика навчання хімії у закладах середньої освіти III ступеня», «Сучасні інформаційні засоби у навчанні хімії» тощо та закладає основи для написання кваліфікаційної роботи.</p>

4. Програма дисципліни

4.1. Зміст лекційного матеріалу

1. Предмет, об'єкт і методи педагогіки здоров'язбереження. Здоров'я людини як цінність: педагогічний аспект.
2. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження.
3. Здоров'язберігаючі педагогічні технології.
4. Педагогічна валеологія як галузева валеологія про навчально-виховні заходи залучення особистості до процесу здоров'язбереження.
5. Основи педагогічної ергономіки.
6. Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності.
7. Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.
8. Практичні аспекти проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з вихованцями.
9. Система здоров'язбежувальної діяльності навчального закладу.
10. Працездатність учнів та її динаміка у процесі навчальної діяльності.
11. Умови організації здоров'язбережувального освітнього середовища.
12. Застосування здоров'язбережувальних технологій в школі.
13. Здоров'язбережувальні технології, які здійснюються при пасивній активності учнів.
14. Збереження здоров'я педагогічних працівників.
15. Моделювання уроків зі застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій.

4.2. Перелік практичних робіт

1. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження.
2. Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності.
3. Практичні аспекти проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з вихованцями.
4. Працездатність учнів та її динаміка у процесі навчальної діяльності.
5. Умови організації здоров'язбережувального освітнього середовища.
6. Фізіологічні основи організації ефективної роботи учнів при використанні нових технологій навчання.
7. Моделювання уроків зі застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій.

4.3. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента з дисципліни включає: опрацювання теоретичного матеріалу; підготовку до практичних робіт, підготовку до підсумкової контрольної роботи та співбесіди з лектором, а також підготовку до заліку.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

- Кабінет № 10-А навчального корпусу № 10.
- Мультимедійне забезпечення; таблиці, інформаційні ресурси.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений з викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування на практичних заняттях, написанням підсумкової контрольної роботи, співбесідою з лектором та заліком.

8. Розподіл 100 балів між видами робіт

<i>Види запланованих робіт</i>	<i>III семестр</i>
Підсумкова контрольна робота	40
Відповіді на практичних заняттях	42
Співбесіда з лектором	18
Всього балів	100

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (42 бали), виконання *підсумкової контрольної роботи* (40 балів), *співбесіда з лектором* (18 балів).

Загальний бал за практичні заняття max – **42 бали**. Кожне практичне заняття оцінюється у **6 балів**. Кількість балів, що виставляється за практичне заняття, враховує усне опитування студентів теоретичного матеріалу – *3 бали*, а також виконання ними практичних завдань – *3 бали*, які сприяють формуванню компетентностей майбутнього педагога.

Підсумкова контрольна робота (40 балів) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних практичних ситуаціях.

Співбесіда з лектором (18 балів) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни визначається сумою усіх видів діяльності. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. Питання до заліку

1. Теоретичний аналіз концепції здоров'я в філософії та медицині. Здоров'я в системі детермінаційних зв'язків.

2. Еволюція філософських поглядів на проблему здоров'я від періоду реліктових культур до сучасності.

3. Проблема здоров'я людини в період середньовіччя. Валеософія епохи Відродження. Медико-біологічні науки та філософські концепції періоду Нового часу.

4. Здоров'язбережувальна педагогіка у творчій спадщині класиків педагогіки. Концепції педагогіки здоров'я в координатах педагогічної думки

вчителів, науковців та громадсько-просвітницьких діячів Західної України міжвоєнного періоду ХХ століття.

5. Здоров'я як основа прояву біологічних, психічних, духовних і соціальних функцій індивіда. Здоров'я – важлива життєва цінність людини.

6. Теоретичний фундамент для визначення змісту і технологій реалізації здоров'язбережувальної педагогіки. Теорія потреб Абрахама Маслоу. Теорії розвитку особистості. Теорії самооцінки і соціального впливу.

7. Поняття «здоров'язбережувальні технології». Класифікація здоров'язбережувальних технологій.

8. Функції здоров'язбережувальних технологій в залежності від їх спрямованості.

9. Здоров'язбережувальні технології як складник системи діяльності навчального закладу у сфері збереження і формування здоров'я учнів.

10. Зміст і форми вияву здоров'язбережувальних технологій в освітній практиці.

11. Групи оздоровчих технік. Технологія проблемного навчання. Інтерактивні технології навчання.

12. Технології навчальної співпраці. Ігрові технології.

13. Педагогічні технології авторських шкіл у контексті здоров'язбережувальної педагогіки. Педагогічна технологія: сутність поняття, основні характеристики та класифікація.

14. Гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі. Технологія школи «Екологія і діалектика» (Л. Тарасова). Технологія вальдорфської педагогіки (Р. Штейнер).

15. Технологія вільної праці (С. Френе). Технологія саморозвитку (М. Монтессорі). Технологія адаптивної школи (Є. Ямбург). Біологічно адекватна технологія навчання (БАТ).

16. Зміст, структура, завдання педагогічної валеології. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників (2001).

17. Аналіз системи валеологічної (здоров'яорієнтованої) освіти. Валеологічні освітні програми та умови їх реалізації.

18. Концепція освіти «рівний-рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України.

19. Суть методу освіти «рівний-рівному» та його основні поняття. Умови ефективної реалізації педагогіки здоров'язбереження.

20. Законодавча та нормативно-правова база України щодо здоров'яорієнтованого контенту в освіті.

21. Ергономічний підхід в організації навчального процесу. Ергономічні вимоги до навчального обладнання і навчального приміщення.

22. Ергономічне забезпечення інформаційно-предметного середовища навчального кабінету.

23. Вимоги до оснащення кабінету засобами навчання та навчальним обладнанням. Санітарно-гігієнічні умови праці.

24. Психологічні та фізіологічні основи використання засобів наочності у навчальному процесі.

25. Організація робочого місця школяра: ергономічні особливості.

26. Загальна характеристика ритмів навколишнього середовища та ритмів життєдіяльності. Сезонні зміни біоритмів. Добові ритми.

27. Поняття про працездатність учня. Основні закономірності розумової працездатності.

28. Утома і перевтома. Показники, за якими можна визначити порушення стану здоров'я учня.

29. Профілактика утомлюваності учнів на уроці. Валеологічний аналіз уроку.

30. Емоційні аспекти психічного здоров'я, ознаки емоційно здорової людини.

31. Інтелектуальний аспект психічного здоров'я, ознаки інтелектуально здорової людини. Вплив емоцій на здоров'я, аспекти конфліктології.

32. Набуті чинники, які знижують рівень індивідуального психічного здоров'я. Вплив мобільних телефонів, гіподинамії.

33. «Шкільний» і дидактогенний неврози. Психофункціональні особливості розумової праці.

34. Вплив втоми, перевтоми й порушення режиму дня на психічне здоров'я в дитячому та підлітковому віці.

35. Прийоми самодопомоги: психологічні та психофізіологічні.

36. Методи релаксації. Антистресові вправи. Аутогенне тренування як метод саморегуляції психічних і вегетативних функцій.

37. Фізкультхвилинки та фізкультпаузи. Комплекси вправ для фізкультхвилинок. Кольоротерапія.

38. Точковий масаж біологічно активних зон організму за методикою А. Уманської. Масаж вушних раковин.

39. Фітотерапія. Ароматерапія. Профілактика порушень зору у дітей. Причини виникнення патологій зору.

40. Методи і методики профілактики порушень зору в учнів.

41. Конструювання навчально-пізнавальної діяльності дітей в режимі динамічної парти, рухомих об'єктів і «зорових горизонтів» за методиками В. Ф. Базарного.

42. Тренажі за допомогою опорно-рухових траєкторій та вправ з сигнальними мітками.

43. Вправи для зниження візуального напруження та відновлення зорової працездатності. Стимулювальна гімнастика для очей

44. Вправи для розвитку руки і пальців (пальчикові вправи методика пальчикових вправ, розроблена японськими вченими, пальчикові ігри, казки-вистави).

45. Дихальна гімнастика. Комплекси коригувальних вправ (на корекцію постави, на виправлення сколіозу, для дітей з сутулою спиною, для дітей з кругло-зігнутою спиною, для формування правильної постави, для корекції плоскостопості, для попередження плоскостопості).

46. Основні напрями та завдання медико-психолого-педагогічного супроводу школярів. Структурні складові МППС, їх функції.

47. Психолого-медико-педагогічний моніторинг стану здоров'я учнів початкових класів.

48. Психолого-педагогічні засоби охорони здоров'я в освітньому процесі. Роль сім'ї щодо формування у молодшого школяра здорового способу життя.

49. Гігієнічне нормування навчальної, позакласної та позашкільної навантаження.

50. Динаміка працездатності учнів протягом навчального дня і тижня.
51. Організація діяльності школярів на уроках. Гігієнічні вимоги до умов навчання школярів.
52. Організація життєвого ритму (фізичний, психічний та інтелектуальний біоритми).
53. Психофізіологія мисленнєвої діяльності. Системність процесуальних реалізацій здоров'язбережувального навчання.
54. Педагогічні здоров'язбережувальні технології та ефективність їх впровадження.
55. Особливості впровадження здоров'язбережувальних технологій в навчально-виховний процес в школі.
56. Здоров'язбережувальні технології як складник системи діяльності навчального закладу у сфері збереження і формування здоров'я учнів, їх класифікація.
57. Зміст і форми вияву здоров'язбережувальних технологій в освітній практиці. Групи оздоровчих технік.
58. Система роботи вчителя по використанню педагогічних здоров'язбережувальних технологій.
59. Позасуб'єктні здоров'язбережувальні технології (технології раціональної організації навчального процесу, створення позитивного психоемоційного мікроклімату під час занять).
60. Аналіз і оцінка педагогічних здоров'язбережувальних технологій. Роль учителя й вихователя у збереженні психічного здоров'я, підвищення психічної культури, творчого мислення учнів.
61. Психогігієнічні аспекти виховання дітей і підлітків, формування стійкості нервової системи.
62. Основи психогімнастики (прикладні заняття, психомоторних розминок, оздоровчих комплексів з елементами психогімнастики).
63. Здоров'язбережувальні технології, які здійснюються при пасивній активності учнів (аудіовізуальні методи, фітотерапія, офтальмотренажери, музикотерапія, хромотерапія тощо).
64. Особливості професійно-педагогічної діяльності вчителя у сфері збереження здоров'я школярів та формування у них навичок здорового способу життя.
65. Мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний та аналітико-результативний компоненти моделі професійно-педагогічної діяльності учителя з організації здоров'язберігаючого довкілля молодших школярів.
66. Зовнішність учителя як компонент педагогічної техніки. Саморегуляція фізичного і психічного стану вчителя. Культура рухів учителя.
67. Виховання та мотивація в процесі здоров'ябудівництва. Валеологічна служба освітніх установ – провідна структура навчально-виховного процесу.
68. Взаємодія школи і сім'ї у збереженні і формуванні здоров'я дітей та молоді.
69. Роль громадських інституцій у реалізації педагогіки здоров'язбереження.
70. Технології фізичної активності учнів (різні види гімнастики, методи інтерактивного навчання, імаготерапія, образно-рольова драматизація, казкотерапія).

10. Політика дисципліни

Здобувачі вищої освіти зобов'язані відвідувати заняття, виконувати всі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття відповідно до затвердженого розкладу і виконувати згідно з планом завдання, тоді він у індивідуальному порядку та у погоджений з викладачем час виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Здобувачі освіти повинні дотримуватися політики академічної доброчесності. У разі виявлення плагіату робота студента не зараховується.

11. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. Біоритми і режим дня дітей та підлітків // П. Д. Плахтій, В. К. Підгорний, Л. С. Соколенко / Основи шкільної гігієни і валеології. Теорія, практикум. тести: навч. посіб. / за ред. П. Д. Плахтія. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2009. – С. 165 – 185.

2. Валеологічні аспекти психічного здоров'я // В. Г. Грибан / Валеологія: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. – С. 60 – 74.

3. Гігієна навчально-виховного процесу в школі // І. М. Маруненко, Є. О. Неведомська, В. І. Бобрицька / Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. – 2-е вид. – К.: Професіонал, 2006. – С. 442 – 461.

4. Єфімова Є. М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень / В. М. Єфімова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 57 – 58.

5. Організаційно-педагогічні умови формування у молодших школярів здорового способу життя // Кондратюк С. М. Інтегрований підхід до формування у молодших школярів здорового способу життя: здоро'язбережувальне виховання: навч. посіб. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – С. 105 – 115.

6. Охорона життя і здоров'я дітей: Ч. 2. Культура здоров'я молодшого школяра. 1-4 класи: Програма та методичні поради для вчителів початкової школи / Уклад. В. І. Шахненко. – К.: ІСДО, 1995. – 192 с. (ЗагЧЗ – 1 екз.).

7. Презлята Г. Здоровий спосіб життя: ідеї, пошуки, досвід [Текст]: монографія / Ганна Презлята. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2013. – 484 с. – Автограф. – ПНУ. – кільк.прим.: 6 (КХ. – 3, ЗагЧЗ. – 3).

8. Професійно-педагогічна діяльність вчителя початкової школи з організації здоров'язбережувального навчально-виховного процесу // С. М. Кондратюк / Інтегрований підхід до формування у молодших школярів здорового способу життя: здоро'язбережувальне виховання: навч. посіб. – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2013. – С. 77 – 91

9. Рухова активність і здоров'я // Міхеєнко О. І. Валеологія: основи індивідуального здоров'я людини: навчальний посібник / О. І. Міхеєнко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: Університетська книга, 2010. – С. 285 – 328.

10. Сливка Л. Здоров'язбережувальна педагогіка: [навч.-метод. посіб.] / Л. Сливка. – Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г.М., 2016. – 200 с. (Інтернет-ресурси – 100%).
11. Сливка Л. В. Екологія дитинства: [навч.-метод. посіб.] / Л. В. Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 164 с. (Інтернет-ресурси – 100%).
12. Сливка Л. Оздоровчі технології і техніки терапевтичного спрямування / Л. Сливка. – Івано-Франківськ, 2013. – 94 с. (Інтернет-ресурси – 100%).
13. Стасенко В. Г. Здоров'язбережувальні технології [Текст] / В. Г. Стасенко, В. В. Волканова. – К.: Шкільний світ, 2013. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

б) додаткова:

14. Безруких М. М. Здоровьесберегающая школа / М. М. Безруких. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2004. – 240 с.
15. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я і фізична культура, 2006. – № 8. – С. 1– 6.
16. Ващенко О. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О. Ващенко, С. Свириденко // Початкова освіта, 2005. – № 46.– С.2 – 4.
17. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку / Автори-упорядники Л. В. Калуська, З. В. Калуський, М. М. Гуменюк. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 184 с.
18. Коцур Н. І. Здоров'язберігаючі технології у навчально-виховному процесі початкової школи / Н. І. Коцур, Л. С. Гармаш // Проблеми освіти: наук.-метод. збірник. – К.: інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2006. – Вип. 49. – С. 132 – 135.
19. Оржеховська В. М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук / В. М. Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С. 29 – 31.
20. Савченко О. Реалізація оздоровчої функції шкільної освіти / О. Савченко // Директор школи–ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С. 11– 18.
21. Сливка Л. В. Виховання здорового способу життя молодших школярів (історичний та етнопедагогічний виміри): монографія / Л. В. Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 320 с. (1 екз. – КХ).
22. Сливка Л. Методика викладання основ здоров'я в початкових класах: [навч.-метод. посіб.] / Лариса Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 164 с.
23. Школа сприяння здоров'ю від А до Я: перші кроки [Текст] / упор. Н. Черненко. – К.: Шк. світ, 2010. – 112 с. – кільк.пр.: 1 (ЗагЧЗ. – 1).

Інформаційні ресурси

24. <http://westukr.itgo.com>
25. <http://archive.nbuv.gov.ua/>
26. <http://edu.of.ru/>
27. <http://www.biblioclub.ru/>
28. <http://www.intellect-invest.org.ua/rus/library/>
29. <http://old.biblioclub.ru/>

30. <http://eknigi.org/>

31. <http://www.pedlib.ru/>

Викладач _____
Підпис

Олена ВОЛОШИН
Ім'я та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри анатомії, фізіології та валеології
Протокол № _____ від _____ 202 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

Віталій ФІЛЬ
Ім'я та прізвище